

การส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*
PROMOTION OF THE VOLUNTEERING ROLES OF THE SANGHA
IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

พระพุฒิพันธุ์ จันทวิโส, พระสุธีวีรบัณฑิต (โชวี ทสสนีโย)

Phra Bhuttipan Chunthawangso, Pha Sutivirabandit (Cho Thassaneeyo),

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: kemodji@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปในการดำเนินงานจิตอาสา 2. ศึกษาองค์ประกอบในการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสา 3. นำเสนอวิธีการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระเบียบวิธีวิจัยนี้อิงตามแนวทางวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 25 รูปหรือคน และได้จัดทำสารสนเทศกลุ่มเฉพาะทางกับผู้ทรงคุณวุฒิอีก 9 คน เครื่องมือหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยวิธีการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการดำเนินงานจิตอาสาของคณะสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจุดแข็งในการส่งเสริมจิตอาสาและเข้าถึงประชาชน แต่ยังมีขาดการวางแผน งบประมาณ ความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ และการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โอกาสในการช่วยเหลือสังคมหลากหลายด้านยังมีมาก ขณะที่อุปสรรคหลักคือความร่วมมือและขาดบุคลากรสงฆ์ 2. กระบวนการส่งเสริมบทบาทจิตอาสาของคณะสงฆ์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประกอบด้วย 1. การปลูกฝังความตระหนักถึงจิตอาสาผ่านหลักธรรมพุทธศาสนา 2. การเตรียมความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ ความรู้ และทักษะการสื่อสาร 3. การสร้างความเชื่อมั่นและพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการมีจิตอาสา รวมถึงการชื่นชมพระที่ทำงานอาสาได้ดี 4. การเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่องและการเผยแพร่ผลงานของพระสงฆ์ในกิจกรรมเหล่านี้ 3. การส่งเสริมบทบาทจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 1. ทุ่มเทและอุทิศตน สร้างแรงจูงใจและจิตสำนึกจิตอาสา จัดกิจกรรมหลากหลาย ยกย่องพระสงฆ์จิตอาสา 2. เคารพความแตกต่าง

ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำงานเป็นทีม หลีกเลี่ยงการแบ่งแยก
3. ดำเนินถึงผลประโยชน์ส่วนรวม สร้างความตระหนักถึงการดำเนินถึงผลประโยชน์ส่วนรวม
พัฒนาทักษะและแนวทางปฏิบัติ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน 4. การลงมือ
กระทำ สร้างจิตสำนึกถึงความสำคัญของงานจิตอาสา พัฒนาทักษะและความรู้แก่คณะสงฆ์
เพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การส่งเสริม; บทบาท; จิตอาสา; คณะสงฆ์

Abstract

This research aimed: 1. To study the general conditions of volunteer activities. 2. To study the components that promoted the role of volunteerism. 3. To propose methods to promote the role of volunteerism among the monks in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The research methodology was the qualitative method, involving in-depth interviewing 25 key informants and focus group discussions with 9 experts. The main research tool used was in-depth interview script and the data were analyzed by descriptive interpretation.

The research findings were as follow: 1. General conditions, the volunteer activities of the Sangha in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province were effective in promoting volunteerism and reaching out to the public. However, there were deficiencies in planning, budgeting, collaboration with various agencies, and encouraging public participation. There were ample opportunities for social assistance in various aspects, but the main obstacles were the lack of cooperation and insufficient Sangha personnel. 2. Process of promoting volunteerism consisted of 1. Role, Raising awareness Instilling volunteerism awareness through Buddhist principles. 2. Preparation; Preparing physically, mentally, knowledgeably, and communicatively. 3. Building confidence and skills; Enhancing necessary skills and confidence in volunteer work, including appreciating monks who excelled in volunteer activities. 4. Continuous Participation; Engaging in volunteer activities continuously and publicizing the monks, achievements in these activities. 3. Promoting Volunteer Roles: 1. Dedication and Commitment; Creating motivation and awareness of volunteerism, organizing various activities, and honoring

volunteer monks. 2. Respect for Diversity; Encouraging open expression and knowledge exchange, team collaboration, and avoiding discrimination. 3. Considering Public Interest; Raising awareness of considering the public interest, developing skills and practices, and monitoring and evaluating the work. 4. Taking Action; Instilling the importance of volunteer work, enhancing skills and knowledge for the Sangha to perform the volunteering work efficiently.

Keyword: Type; Development; Quality of Life; Principles of Buddhism

บทนำ

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญต่อบริบทของสังคมไทย ซึ่งส่งผลทั้งในด้านบวกและด้านลบ การเติบโตทางด้านวัตถุที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ส่งเสริมอิทธิพลของวัฒนธรรมบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ทำให้บุคคล โดยเฉพาะเยาวชนวัยหนุ่มสาวซึ่งเป็นพลังสำคัญของสังคมในอนาคต ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในการตั้งเป้าหมายชีวิตที่เน้นการแสวงหาความมั่งคั่งและวิถีชีวิตที่ฟุ้งเฟ้อและรักสบาย สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดวิถีคิดแบบตัวใครตัวมันและขาดจิตสำนึกสาธารณะ (ดวงฤทัย สังข์ทอง, 2555) อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ขึ้นครองราชย์ สังคมไทยได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาสามกษัตริย์ โดยมีการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมสร้างสังคมที่ดีขึ้นผ่านโครงการจิตอาสา หนึ่งในโครงการที่สำคัญคือโครงการจิตอาสาพระราชทาน 904 วปร. ในการดำเนินโครงการจิตอาสาพระราชทานซึ่งได้รับแนวทางตามพระราชดำริ หน่วยราชการในพระองค์ 904 มีบทบาทเป็นผู้กำกับดูแลการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชน เพื่อรับรองว่ากิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายที่ได้รับจากพระราชดำรัส การจัดตั้งศูนย์อำนวยการใหญ่ของโครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุม อำนวยการและประสานการปฏิบัติของโครงการให้เป็นไปตามพระราชโองบายและสมพระเกียรติ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้โครงการสามารถดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและได้ผลลัพธ์ที่ต้องการตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ (เมธประจักษ์ เต็มกิจจรสุข และคณะ, 2563)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ประกาศพระราชปณิธานที่จะบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชนโดยรอบพระราชวังดุสิต ในการเป็นการถวายพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร การดำเนินกิจกรรมนี้เกิดจากความร่วมมือของหน่วยทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ หน่วยทหารรักษาพระองค์

ข้าราชการบริหารในพระองค์ฯ และประชาชนจิตอาสา ภายใต้แนวคิดเราทำความดี ด้วยหัวใจ กิจกรรมเหล่านี้มุ่งเน้นการดูแลและพัฒนาพื้นที่ชุมชนเล็ก ๆ รอบพระราชวังดุสิตและขยายผลออกไปยังพื้นที่กว้างขึ้นเพื่อการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืนของประเทศ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนที่อยู่ใกล้พระราชวัง โดยให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเข้าถึงและการใช้บริการทางสาธารณสุข การศึกษา การท่องเที่ยว และการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นที่ เพื่อให้ชุมชนที่อยู่ใกล้พระราชวังมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาของประเทศไทย (วราวิชญ์ สุขรวเวท และกฤตกมล อภิบาลศรี, 2567)

โครงการจิตอาสาพระราชทาน 904 วปร. เป็นหนึ่งในโครงการที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืน โดยเน้นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการและพัฒนาชุมชนของตนเอง การเข้าร่วมโครงการจิตอาสาช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยให้ประชาชนได้เรียนรู้และฝึกทักษะในการทำงานร่วมกันและการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยวิธีการที่เหมาะสม นอกจากนี้โครงการยังส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะให้กับเยาวชนในชุมชนเพื่อให้พวกเขามีโอกาสพัฒนาตนเองและช่วยส่งเสริมพัฒนาชุมชนในอนาคตอีกด้วย (พีรพงศ์ กนกเลิศวงศ์ และธนสุวิทย์ ทับหิรัญรักษ์, 2563)

จิตอาสาเริ่มมีความสำคัญในประเทศไทยอย่างจริงจังภายหลังการเกิดกรณีพิบัติสึนามิเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ในครั้งนั้นอาสาสมัครจำนวนมากหลังไหลจากทั่วประเทศและทั่วโลกเพื่อมาระดมความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ดำเนินการกู้ศพทำความสะอาดในบริเวณชายทะเล 4 จังหวัดภาคใต้ การร่วมมือกันระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่าง ๆ (สัณห์กฤษณ์ บุญช่วย และจตุพร ธีราภรณ์, 2561) เป็นจุดเริ่มต้นของกระแสการเป็นอาสาสมัครและทำให้คนไทยได้หันกลับมาให้ความสำคัญกับความสามัคคี การมีส่วนร่วม และคุณธรรมว่าด้วยการให้ การสร้างคนให้มีจิตอาสาเป็นสิ่งที่สำคัญและมีผลต่อบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร สังคมชนบท สังคมเมือง และประเทศชาติอย่างมาก (หทัยภัทร ตั้งกุลา และอัญญรัตน์ เชิงคำ, 2563) การส่งเสริมให้ประชาชนในชาติมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม พร้อมทั้งรับผิดชอบต่อสมบัติสาธารณะ สามารถนำไปสู่การสร้างชุมชนและสังคมที่เข้มแข็ง จิตอาสา ซึ่งเป็นการให้และช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน แสดงถึงคุณค่าของการให้ที่มาจากความสุขในการช่วยเหลือและเห็นผู้อื่นมีความสุข การมีจิตอาสาไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกถึงความเอื้ออาทรและเมตตาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการลดความสำคัญของอัตตา ช่วยให้บุคคลนั้นรู้สึกพึงพอใจและมีความสุขที่ได้ส่งผลบวกไปยังผู้อื่น ดังนั้นการเน้นย้ำและส่งเสริมจิต

วิญญานแห่งการเป็นจิตอาสาในสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน และเข้มแข็งอย่างแท้จริง (พระครูวินัยธรสุวรรณ สุวณฺโณ, 2566)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาถือว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่ประสบความสำเร็จด้านการพัฒนาจิตอาสาของคณะสงฆ์ ซึ่งการสร้างคนให้มีจิตอาสาที่มีความสำคัญต่อบุคคล องค์กร สังคม และประเทศชาติอย่างมาก หากคณะสงฆ์สามารถปลูกฝัง ส่งเสริมหรือพัฒนาจิตอาสาของพระสงฆ์ให้มีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อาสาดูแลรับผิดชอบช่วยเหลือสังคม การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องก็จะลดลง และจะนำมาสู่ชุมชนและสังคมที่เข้มแข็ง พระสงฆ์จะมีคุณลักษณะจิตอาสาติดตัวแบบคงทนช่วยเหลือผู้อื่นในสังคมต่อไป จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษารูปแบบการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัดทุกวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็น ศูนย์กลางเชื่อมโยงสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในบริบทแห่งสังคมไทย สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการดำเนินงานจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อนำเสนอวิธีการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 คนได้ถูกเลือกโดยใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) จากการทำกิจกรรมจิตอาสาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีการแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังนี้ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยพระสังฆาธิการ จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยพระสงฆ์ จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยผู้นำชุมชนและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศาสนา จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วยผู้ที่เคยได้รับการ

ช่วยเหลือจากคณะสงฆ์ จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 5 ประกอบด้วยนักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ คัมภีร์พระไตรปิฎก และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามที่กำหนดไว้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในโครงการนี้ประกอบด้วยสองขั้นตอนหลัก

4.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจัดทำนัดหมายกับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาเพื่อสัมภาษณ์ การเตรียมการรวมถึงการศึกษาและจัดทำประเด็นคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ การเตรียมเครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการบันทึกข้อมูล

4.2 ขั้นดำเนินการสัมภาษณ์ ขั้นตอนนี้เริ่มต้นด้วยการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อสร้างบรรยากาศที่สบายและเอื้อต่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยจะแจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์และขออนุญาตใช้เครื่องมือบันทึกภาพเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์ นอกจากนี้ยังจะชี้แจงว่าข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ เพื่อรักษาข้อมูลส่วนบุคคลและความเชื่อมั่นของผู้เข้าร่วมวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยนำข้อมูลมาเรียงเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการดำเนินงานจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จุดแข็ง คือ การมีเครือข่ายกว้างขวาง ด้วยจำนวนวัดที่มีอยู่ทั่วจังหวัด ทำให้คณะสงฆ์สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง มีฐานศรัทธาที่มั่นคง ชาวจังหวัดมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างเหนียวแน่น ทำให้การชวนประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาทำได้ง่ายตาย จุดอ่อน คือ ขาดการวางแผนและการบริหารจัดการที่ดี ทำให้กิจกรรมขาดประสิทธิภาพ ขาดงบประมาณสนับสนุน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และขาดความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย รวมถึงการประชาสัมพันธ์ ทำให้

ประชาชนไม่ทราบและไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้เต็มทำงาน โอกาส คือ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เช่น จัดหาอาหารและที่พักพิง การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส โดยการจัดการศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ การส่งเสริมสาธารณสุข เช่น การจัดตั้งโรงพยาบาลอุปสรรค คือ ขาดแคลนบุคลากร ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานจิตอาสาได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ขาดงบประมาณเพียงพอ ส่งผลให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผน ทศนคติของประชาชนบางส่วนที่ไม่เห็นความสำคัญของการทำงานจิตอาสา และอุปสรรคด้านความปลอดภัย เช่น การเสี่ยงติดโรคหรืออาการบาดเจ็บจากกิจกรรมต่าง ๆ หากไม่มีมาตรการป้องกันที่เหมาะสม

2. กระบวนการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย การปลูกฝังหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้กับพระสงฆ์ผ่านการอบรมและเครือข่ายจิตอาสา การส่งเสริมให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาและยกย่องเชิดชูพระสงฆ์ที่มีจิตอาสา สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องเตรียมความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจของพระสงฆ์ผ่านการอบรมด้านสุขภาพและกิจกรรมผ่อนคลาย การพัฒนาทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการมีจิตอาสา เช่น ทักษะการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม สร้างโอกาสให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบภัยและการพัฒนาชุมชน พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจผ่านการยกย่องชมเชยและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของพระสงฆ์ในกิจกรรมจิตอาสา

3. วิธีการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. ด้านการทุ่มเทและอุทิศตน สร้างจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ผ่านการอบรมและกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา และยกย่องเชิดชูพระสงฆ์ที่มีจิตอาสา
2. ด้านเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล สร้างบรรยากาศเปิดกว้างและส่งเสริมการทำงานร่วมกัน โดยให้ความสำคัญกับความสามารถและทักษะของแต่ละบุคคล ยอมรับและเคารพความแตกต่าง และสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ด้านค่านึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการค่านึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับหลักการนี้ พัฒนาทักษะและแนวทางปฏิบัติ และติดตามประเมินผลการดำเนินงาน
4. ด้านการลงมือกระทำ สร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของงานจิตอาสา พัฒนาทักษะและความรู้ บูรณาการงานจิตอาสาเข้ากับกิจกรรมของคณะสงฆ์ และสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไปเพื่อให้การดำเนินงานจิตอาสามีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นำมาอภิปรายผล โดยจำแนกตามรายด้านของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปในการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จุดแข็ง ได้แก่ ความศรัทธาของประชาชน ซึ่งช่วยให้การจัดกิจกรรมจิตอาสาที่มีผู้เข้าร่วมมากขึ้น การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น ทำให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่น รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม คณะสงฆ์ยังมีจุดอ่อนที่ต้องแก้ไข เช่น การกระจายกิจกรรมไปยังพื้นที่ชนบท การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง และการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครที่ยังน้อย แนวทางแก้ไขคือการกระจายกิจกรรมไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ คณะสงฆ์ยังมีโอกาสในการพัฒนางานจิตอาสา เช่น การจัดทำแผนงานและงบประมาณอย่างรอบคอบ การประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง และการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณ บุคลากร และทัศนคติของประชาชน จะช่วยให้การดำเนินงานจิตอาสามีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูไพศาลวัฒน์คุณ (สมพร จิตบุญโณ) (2557) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดในสี่ด้านหลัก ได้แก่ 1. การช่วยเหลือเกื้อกูล 2. งานการสาธารณประโยชน์ 3. งานการจัดการสาธารณสมบัติ และ 4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนและสรรพสัตว์ ซึ่งเป็นบทบาทและหน้าที่ปกติของวัด อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเหล่านี้จะเป็นกิจกรรมที่วัดดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่สภาพทั่วไปแสดงให้เห็นว่ายังมีความไม่เข้าใจจากชุมชนและสังคม เนื่องจากขาดความร่วมมือและปัญหาอุปสรรคหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านระบบงาน แผนงาน และโครงการที่ยังไม่ชัดเจน ปัญหาด้านคณะทำงานหรือบุคลากรผู้รับผิดชอบ และปัญหาด้านการสื่อสารและการประสานงานที่มีผลต่อการให้บริการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัด

2. กระบวนการในการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า กระบวนการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรเริ่มต้นด้วยการปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา โดยสร้างความรู้ความเข้าใจผ่านการอบรมและประชาสัมพันธ์ และเชื่อมโยงจิตอาสา กับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมให้จิตอาสาเป็นวัฒนธรรมในสังคมผ่านกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ด้านการเตรียมความพร้อมควรส่งเสริมสุขภาพกายและใจ

ของคณะสงฆ์ พัฒนาทักษะการสื่อสารและการประสานงาน และให้ความรู้เกี่ยวกับงานจิตอาสา รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นอกจากนี้ ควรสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับพระสงฆ์โดยการปลูกฝังจิตสำนึกแห่งความดีงาม พัฒนาทักษะที่จำเป็น และสร้างประสบการณ์การทำงานจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง สุดท้าย ควรสร้างแรงจูงใจและอำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา โดยพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้หลากหลายและน่าสนใจ เพื่อให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระใบฎีกาสมคิด นาถสีโล (2564) การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนตามหลักสังคัมสงเคราะห์เชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร พบว่า การวิจัยนี้สำรวจกระบวนการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนที่จัดทำโดยคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร โดยใช้แนวทางสังคัมสงเคราะห์เชิงพุทธบูรณาการ. ผลการวิจัยพบว่าประชาชนและคณะสงฆ์มีการตอบรับที่ดีต่อวิธีการดำเนินงานในสี่ด้านหลัก ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูล การจัดการสาธารณสมบัติ การส่งเสริมการศึกษา และการจัดการสาธารณประโยชน์การนำหลักสังคัมพัตถมาใช้เป็นส่วนสนับสนุนในการดำเนินงานเหล่านี้ได้แสดงผลลัพธ์ที่เป็นบวก อย่างไรก็ตาม การวิจัยยังเผยให้เห็นจุดอ่อนในการบริหารซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงผ่านการใช้อ็กรความรู้ 3 ประการหลักจากระบบ POSDC ซึ่งรวมถึงการวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การสั่งงาน (Directing) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) ร่วมกับหลักสังคัมพัตถ 4 ในการสนับสนุนการบริหารงานสงเคราะห์การบูรณาการเหล่านี้ช่วยให้กระบวนการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่

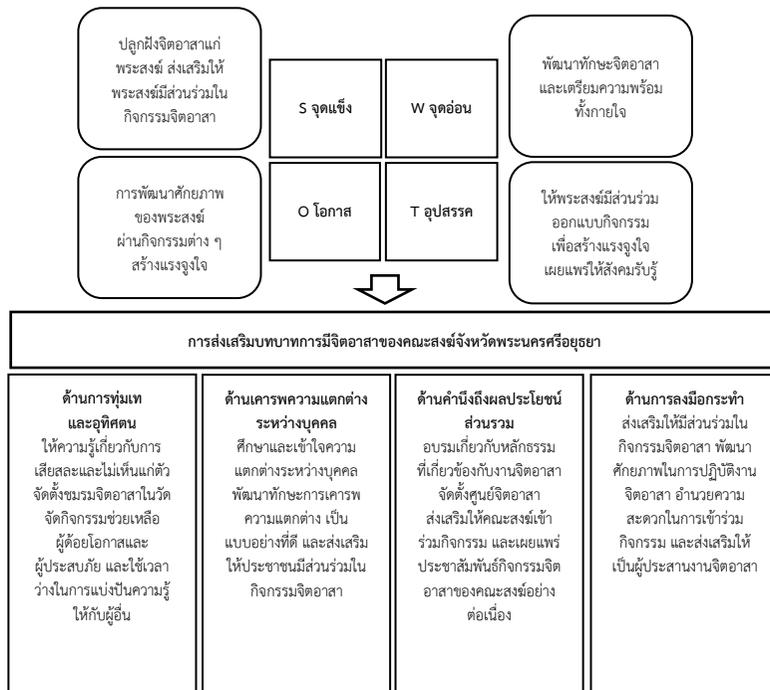
3. การส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรเริ่มต้นด้วยการทุ่มเทและอุทิศตน โดยปลูกฝังจิตสำนึกด้านความเสียสละและไม่เห็นแก่ตัว ส่งเสริมให้พระสงฆ์และสามเณรมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาที่หลากหลาย และสร้างตัวอย่างที่ดีในการทุ่มเทและอุทิศตน แนวทางนี้จะช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สร้างความสามัคคี และพัฒนาชุมชนและสังคม คณะสงฆ์ควรจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเสียสละ จัดตั้งชมรมจิตอาสาในวัด และจัดกิจกรรมที่เน้นการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การดำเนินแนวทางเหล่านี้จะเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องจะทำให้พระสงฆ์และสามเณรมีจิตอาสาที่เข้มแข็งและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆวิสุทธิคุณ (บุญยุท พุทฺธสโร) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาจิตอาสาของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมบทบาทจิตอาสาของพระสังฆาธิการในจังหวัดระยอง เริ่มจากการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาจิตอาสาให้ถูกต้องและครบถ้วน เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาตนเองของพระสงฆ์ให้เป็นที่ปรึกษาที่ดีและการมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเป็นสิ่งสำคัญ การให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมและการพัฒนาความสามัคคีในหมู่สงฆ์จะช่วยเสริมสร้างความเจริญและมั่นคง การตามทันเทคโนโลยีและการสื่อสารที่รวดเร็วจะช่วยให้การพัฒนาจิตอาสาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สุดท้าย การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องจะช่วยเชื่อมโยงวัดกับชุมชนและส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาชุมชน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีดังนี้

การส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่ากระบวนการในการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ควรเริ่มต้นด้วยการปลูกฝังให้ตระหนักถึงความสำคัญของจิตอาสา โดยสร้างความรู้ความเข้าใจผ่านการอบรมและประชาสัมพันธ์ และเชื่อมโยงจิตอาสาเข้ากับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมให้จิตอาสาเป็นวัฒนธรรมในสังคมผ่านกิจกรรมที่ต่อเนื่อง ด้านการเตรียมความพร้อม ควรส่งเสริมสุขภาพกายและใจของคณะสงฆ์ พัฒนาทักษะการสื่อสารและการประสานงาน และให้ความรู้เกี่ยวกับงานจิตอาสารวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นอกจากนี้ ควรสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับพระสงฆ์โดยการปลูกฝังจิตสำนึกแห่งความดีงาม พัฒนาทักษะที่จำเป็น และสร้างประสบการณ์การทำงานจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง สุดท้าย ควรสร้างแรงจูงใจและอำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา โดยพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้หลากหลายและน่าสนใจ เพื่อให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วิธีการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การท่อมเทและอุทิศตน โดยปลูกฝังจิตสำนึกด้านความเสียสละและไม่เห็นแก่ตัว ส่งเสริมให้พระสงฆ์และสามเณรมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสาที่หลากหลาย และสร้างตัวอย่างที่ดีในการท่อมเทและอุทิศตน แนวทางนี้จะช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สร้างความสามัคคีและพัฒนาชุมชนและสังคม คณะสงฆ์ควรจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเสียสละ จัดตั้งชมรมจิตอาสาในวัด และจัดกิจกรรมที่เน้นการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การดำเนินแนวทางเหล่านี้จะเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องจะทำให้พระสงฆ์และสามเณรมีจิตอาสาที่เข้มแข็งและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมให้คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับจิตอาสา โดยอาจจัดให้มีการอบรมสัมมนาหรือกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานจิตอาสา เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการประสานงาน ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น
2. คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สร้างความเข้าใจและความร่วมมือจากชุมชนในการส่งเสริมจิตอาสา โดยอาจจัดให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตอาสาแก่ประชาชนในชุมชน และอาจจัดให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมจิตอาสาต่าง ๆ
3. คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขอให้มีการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมจิตอาสา โดยอาจจัดสรรงบประมาณหรือทรัพยากรต่าง ๆ ในการส่งเสริม

กิจกรรมจิตอาสาของคณะสงฆ์ และอาจส่งเสริมความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการจัดกิจกรรมจิตอาสา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการกำหนดนโยบายและแผนงานส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์อย่างชัดเจน โดยกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้คณะสงฆ์ทุกระดับนำไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
2. คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมจิตอาสาสำหรับพระสงฆ์และบุคลากรของวัด เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตอาสาและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. คณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม ในการจัดกิจกรรมจิตอาสา เพื่อให้พระสงฆ์ได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมบทบาทการมีจิตอาสาของคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถทำได้ผ่านการสำรวจความคิดเห็นในพื้นที่ เช่น เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมาย การเก็บรวบรวมข้อมูลอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ การสัมภาษณ์ทางอีเมล เป็นต้น
2. ขยายขอบเขตของการศึกษาและการวิเคราะห์ไปยังพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ครอบคลุมและสะท้อนความต้องการและความสนใจของประชาชนในวงกว้าง
3. การใช้วิธีการวิจัยที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลและมุมมองที่หลากหลายและครอบคลุม เช่น การสำรวจความคิดเห็น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ดวงฤทัย สังข์ทอง. (2555). บทบาทของรัฐ ทุน แรงงานในกระแสโลกาภิวัตน์ : กรณีศึกษาบันทึกความเข้าใจด้านแรงงานระหว่างเกาหลีใต้กับไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมพฤษภ*, 30(2), 79-96.
- พระครูไพศาลวัฒน์คุณ (สมพร จิตปัญโญ). (2557). *ประสิทธิผลการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดปทุมธานี* (ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตร์ดุष्ฎิณีบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูวินัยธรสุวรรณ สุวณฺโณ. (2566). การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 5(1), 277-286.
- พระครูสังฆวิสุทฺธิคุณ (บุญยุท พุทฺธสโร). (2559). การพัฒนาจิตอาสาของพระสงฆ์ฆาติการในจังหวัดระยอง (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระใบฎีกาสมคิด นาถสีโล. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการงานสงเคราะห์ประชาชนตามหลักสังคมสงเคราะห์เชิงพุทธบูรณาการของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พีรพงศ์ กนกเลิศวงศ์ และธนสุวิทย์ ทับหิรัญรักษ์. (2563). การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดปทุมธานี *วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(3), 20-38.
- เมธประจักษ์ เต็มกิจจรสุข และคณะ. (2563). รูปแบบเทคนิคการพูดสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานจิตอาสาโดยพุทธสันติวิธี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(3), 870-881.
- วรวิชัย สุขรวเวท และกฤตกมล อภิบาลศรี. (2567). ซอฟต์แวร์เวอร์กับผู้บริหารจิตอาสาต้นแบบ. *วารสารปราชญ์ประชาคม*, 2(1), 72-85.
- สันทกฤษณ์ บุญช่วย และจตุพร ธีราภรณ์. (2561). การป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาโครงการจิตอาสา “เราทำความ ดี ด้วยหัวใจ” ชุมชนรอบวัดประยูรวงศาवासรววิหาร. *วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน*, 11(1), 27-55.
- หทัยภัทร ตั้งกุลลา และอัญญรัตน์ เชิงคำ. (2563). รูปแบบการสร้างจิตอาสาอย่างสร้างสรรค์เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทย. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 1(1), 52-67.